

BÜTÇE AÇIĞINI NASIL KAPATABİLİRSİNİZ?

Aydınlık Gazetesi, 23 Mayıs 2020

Yıldırım Koç

Ülkemizde merkezi yönetim bütçesi (devlet bütçesi) açığının 2020 yılında ne kadar büyük bir sorun olduğunu geçen gün yazmıştım. “Türkiye’de ekonomi nasıl gidiyor?” sorusuna yanıt verirken başvurmamız gereken en önemli değişken, bütçe açıklarıdır. Hükümetler de bütçe açıklarını bir biçimde kapatırlar. Günümüz Türkiye’de giderek artan bütçe açıklarını kapatmak için ne yapabilirler ve bunun bizim hayatımıza etkileri ne olur?

Bütçe açıkları arttığında yapılabilecek bir iş, masrafları kıstırmaktır. Masraflar nelerdir? Personel giderleri, yatırımlar, askeri harcamalar, güvenlik harcamaları, sosyal yardımlar, sosyal güvenlik sisteminin açıklarının kapatılması, alınan borçların faizleri, vb.

Bütçe açıklarını kapatmanın diğer yolu da, gelirleri artırmaktır. Devletin sahip olduğu işletmeleri ve diğer gayrimenkullerin satmak (ÖZELLEŞTİRME) ile gelir sağlayabilirsiniz. Vergi ve para cezalarının artırılması da bir yoldur. Para basabilirsiniz veya Merkez Bankası yedek akçesine el koyabilirsiniz. Bunların yanı sıra, ülke içinden veya ülke dışından borçlanabilirsiniz.

Hükümetler son 20 yılda bütçe açıklarını kapatmada ÖZELLEŞTİRME aracını etkili bir biçimde kullandı. Atatürk’ün halkçılık ilkesi büyük zarar gördü. Ancak önümüzdeki dönemde özelleştirmeler yoluyla gelir temini imkanları iyice azaldı. Bugün bu konuya bakalım.

Kulaktan dolma bilgiyle yetinmeyin. İktisatçı olmanıza gerek yok. Bilgiye siz kendiniz erişin ve kullanın.

ÖZELLEŞTİRME GELİRLERİ

Özelleştirme konusunda en güvenilir bilgi ve belgelere, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı’nın internet sitesinden erişebilirsiniz. Bu sitede özelleştirme konusunda istediğiniz her ayrıntılı bilgiyi bulabilirsiniz.

Devlet bütçesindeki açıkların kapatılmasında özelleştirme gelirleri ne kadar etkili olmuş? Önce bu soruyu yanıtlayalım.

www.oib.gov.tr adresine girin. Yayınlar bölümünü tıklayın. Bu bölüm içinde “kaynak kullanım tablosu”nu tıklayın. Önünüze ayrıntılı bir tablo çıkacak. İkinci tablonun ilk satırı, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından hazineye aktarılan paraları gösterir. Bu tabloya göre, 1986-2019 döneminde özelleştirme sonucu elde edilen gelirin bir bölümü başka harcamalara gitmiş, 50,2 milyar ABD Dolarlık bölümü de hazineye aktarılmış, diğer bir deyişle, bütçeye gelir kaydedilmiş. 50,2 milyar Dolar, günümüzün kuruyla, 350 milyar TL civarında bir paraya denk geliyor. Küçümsenecek bir rakam değil.

Ancak Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından hazineye aktarılan miktarlarda bir düşüş gözleniyor. 2011 yılında aktarılan miktar 1,3 milyar Dolar. 2013 yılında bu rakam 4,5 milyar Dolar, 2014 yılında 3,5 milyar Dolar, 2016 yılında 3,7 milyar Dolar olmuş. Daha sonra, satılacak fazla bir şey kalmadığı için düşmeye başlamış. Hazineye 2017 yılında 2,6 milyar Dolar, 2018 yılında 1,2 milyar Dolar, 2019 yılında da 0,5 milyar Dolar (489 milyon Dolar) aktarılabilmiş.

NELER SATILDI, NE KADAR TOPLAM GELİR ELDE EDİLDİ?

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı’nın internet sitesinde özelleştirmelerden elde edilen toplam gelir ile hangi işletmelerin satıldığına ilişkin de ayrıntılı bilgi var.

www.oib.gov.tr adresine girin. Yayınlar bölümünü tıklayın. O grupta “Türkiye’de Özelleştirme” grubunu tıklayın. Onun içinde de “yıllar itibarıyla uygulama” ile “işletme satış devri” gruplarını açın. Kimseye ihtiyaç duymadan tüm bilgilere erişebileceksiniz.

“Yıllar itibarıyla uygulama” verilerine göre, 1986-2020 döneminde toplam özelleştirme gelir tutarı 70,4 milyar ABD Doları. 1986-2002 döneminde, 17 yıl içinde, yalnızca 8 milyar Dolarlık özelleştirme

yapılmış. Buna karşılık yalnızca 2005 yılında 8,2 milyar Dolarlık, 2006 yılında 8,1 milyar Dolarlık, 2008 yılında 6,3 milyar Dolarlık, 2013 yılında da 12,5 milyar Dolarlık özelleştirme gerçekleştirilmiş.

Neler neler satılmış. TEKEL, Sümerbank, Etibank, SEKA, Yem Sanayii, SEK, ORÜS, Limanlarımız, TURBAN, EBK, TÜGSAŞ, elektrik santrallerimiz, Karadeniz Bakır İşletmeleri, şeker fabrikaları, vb. Bunların tam listesine, "işletme satış devri" grubunda erişebilirsiniz. Bu işletmelerin bulunduğu il, satış/devir tarihi, satış bedeli, satın alan konularında ayrıntılı bilgi var.

SATILACAK NE KALDI?

Satılabilecek kamu varlıkları Türkiye Varlık Fonu'na devredildi. Bu kuruluşun internet sitesine girebilirsiniz: <http://turkiyevarlikfonu.com.tr/TR/Portfoy/5> . Burada verilen bilgiye göre, Türk Hava Yolları, Türk Telekom, Ziraat Bankası, Halk Bankası, TPAO, BOTAŞ, PTT, Türksat, Borsa İstanbul, Milli Piyango, TCDD, Denizcilik İşletmesi, Eti Maden, Kayseri Şeker Fab., Çaykur, at yarışı düzenleme yetkisi ve bazı taşınmazlardaki kamu hisseleri satılmayı bekliyor. Ancak bunların önemli bir bölümünün satılması, çeşitli nedenlerle, biraz zor.

Özetle, devlet bütçesindeki açıkları kapatmada bir dönem epeyce önemli bir kaynak oluşturan özelleştirme gelirleri önümüzdeki dönemde hızla artacak olan bütçe açıklarını azaltmada kullanılamayacak. Delik çok büyüyor; özelleştirme yaması pek işe yaramayacak.

Meslekten iktisatçı olmasanız bile, bu kaynaklara kolayca erişip, siz de değerlendirme yapabilirsiniz. Kolay gelsin.